

פנינים לשבת

ממעייני היהדות

פרשת "בלק"

י"ד בתמוז תשע"ג (22/06/2013)

מוקדש לע.נ. בתנו היקרה

אודליה פינקלר ע"ה

נקטפה בדמי ימיה

יהי זכרה ברוך

ליקט וערך :

שמעון תורג'מן

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר-שבע	חשמונאים
19:12	19:28	19:21	19:29	19:30
20:31	20:33	20:35	20:32	20:32

כניסת שבת

יציאת השבת

תוכן העניינים

<u>מס'</u>	<u>הנושא</u>	<u>עמ'</u>
1 .	פרשת בלק – על הפרשה	3
2 .	לקח טוב מהפרשה	8
3 .	דברי חכמה מחכמינו על הפרשה	19
4 .	בין אדם לחברו	40
5 .	במעגל השנה היהודית, מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית	44
6 .	סיפור ופתגם – עם מוסר השכל	55
7 .	החיים הבריאים	63
8 .	אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים	69
9 .	המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה	74
10 .	רשימת פרסומי גמ"ח תורג'מן בנושא מעגל השנה ובנושא מעגל החיים של היהודי	75

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה , נא לפנות לדוא"ל: h-tourjy@smile.net.il

1- פרשת בלק – על הפרשה

1.1. נתונים על הפרשה

פרשת בלק היא פרשת השבוע השביעית בספר במדבר.
פרשת בלק מתחילה בפרק ח' פסוק א' ומסתיימת בפרק י"ב פסוק ט"ז.
בפרשת בלק יש 136 פסוקים.

1.2. תוכן הפרשה

1.3. ההפטרה

מפטירים הפטרת "וישלח יהושע" בספר יהושע פרק ב'
החל מפסוק א' עד סוף הפרק

1.4. תקציר מהנושאים בהם עוסקת פרשת בלק

א. לפרשת השבוע קוראים פרשת "בלק" על שמו של בלק בן ציפור שהיה מלך מואב וכמו שכתוב "וּבְלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב, בָּעֵת הַהוּא" ולמה הדגש בעת ההיא ?ועל כך אומר רש"י שבלק לא היה "מציאה" גדולה אלא שבאותה תקופה היה הטוב מכולם. אולם למרות ששם הפרשה "בלק" החלק המרכזי של פרשתנו מוקדש לבלעם הרשע, שניסה לקלל את עם ישראל והקב"ה לא אפשר לו לקלל ובמקום לקלל את ישראל בירך אותם.

ב. בלעם הוא דמות מאד מסתורית ומעניינת. לבלעם שמוגדר כ"נביא לאומות העולם" היתה "גישה ישירה" לשיחה עם הקב"ה כמו לשאר נביאי ישראל ואולם רק בלילות נוצר הקשר הישיר.

ג. בלק מלך מואב שחשש מעם ישראל כיון שראה את מסע הניצחון של עם ישראל על עם האמורי ועל ממלכת עוג מלך הבשן חיפש דרך "לא שיגרתית" להילחם עם בני ישראל. למימוש תוכניתו משתף בלק פעולה עם מלכי מדין (שבדרך כלל היו אויבים שלו ואולם הפחד מבני ישראל חיבר ביניהם) וביחד הם מרכיבים משלחת של אנשים נכבדים ומציידים אותם במתנות יקרות ערך. המשלחת מגיעה

לבלעם ומבקשת ממנו שיקלל את בני ישראל. בלעם מקבל את המשלחת (ואת המתנות כמובן) ואולם מבקש מהם שיישארו בלילה על מנת לקבל רשות מהקב"ה. הקב"ה מסרב לתת רשות לבלעם ובלעם שולח אותם חזרה. כשחוזרת המשלחת לבלק הוא חושב שבלעם מבקש להעלות את שכר הטרחה והוא שולח משלחת נכבדה יותר ומתנות יקרות יותר. ושוב, בלעם מבקש מהם להשאיר לילה נוסף והפעם הקב"ה מאפשר לבלעם אולם אומר לו שידבר רק מה שה' יאפשר לו "קום לך אִתָּם; וְאֵד, אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֵתוֹ תַעֲשֶׂה".

ד. בלעם ברוב להיטותו לקלל את ישראל קם בבוקר ובעצמו חובש את אתונו ויוצא לדרך. במהלך המסע ניצב מלאך ה' בדרך וחרב בידו בלעם לא רואה את המלאך ואילו האתון כן והיא יורדת מהדרך והולכת בשדה ובלעם רוגז ומכה אותה. בהמשך תוך כדי צעידה במשעול הכרמים כשיש חומת אבנים משני הצדדים שוב רואה האתון את המלאך והיא עוקפת אותו תוך כדי שלוחצת את רגל בלעם לגדר, ובלעם, כהרגלו מכה את האתון. בפעם השלישית ניצב המלאך הצורה כזאת שאין מעבר ואז האתון נעצרת ובלעם שוב מכה אותה ואז "וַיִּפְתַּח ה', אֶת פִּי הָאֶתוֹן" (ביטוי המשמש אותנו כיום בבדיחות כאשר אדם מדבר לא לעניין ולא בעיתוי הנכון). האתון באה בטענות לבלעם מדוע הוא מכה אותה ובלעם עונה לה ברוגז רב "לֹא יֵשׁ חָרָב בְּיָדִי, כִּי עֲתָה הִרְגָתִיךָ" בהמשך נגלה המלאך לבלעם ושואל אותו מדוע היכה את האתון הרי האתון הצילה את בלעם "וַתִּרְאֵנִי, הָאֶתוֹן, וַתֵּט לִפְנֵי, זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים; אוֹלֵי נִטְתָּה מִפְּנֵי, כִּי עֲתָה גַם אֶתְכָּה הִרְגָתִי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי" בלעם מבין שיש בעיה ברצון שלו לקלל את ישראל ומנסה לסגת מתוכניתו ואולם המלאך אומר לו שילך לבלק ואולם "אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ, אֵתוֹ תַדְבִּיר".

ה. בלק כשרואה את בלעם "פּוֹתַח לוֹ שׁוֹלְחִין" ככתוב "וַיִּזְבַּח בָּלַק, בָּקָר וְצֹאֵן; וַיִּשְׁלַח לְבַלְעָם, וְלִשְׂרָיִם אֲשֶׁר אֵתוֹ" ומבקר עימו בעיר מואב על מנת להסביר לו מה יקרה כשבני ישראל יכו אותו ואת עמו וזו הסיבה שהוא מבקש את שירותיו המאגיים של בלעם. למחרת בלעם מבקש מבלק להכין שבעה מזבחות ובמקביל יוצא לשטח על מנת להיפגש עם הקב"ה אשר אומר לו "שׁוֹב אֶל בָּלַק, וְכֹה תַדְבִּיר:" ואכן בלעם מתחיל בדיבור ואולם למרות רצונו העז לקלל את בני ישראל, מברך אותם. בלק שלא אוהב את התוצאות מעביר את בלעם במקומות שונים ואולם בכל מקום יצאו לבלעם ברכות.

ו. הברכות שבלעם מברך את בני ישראל הפכו ברבות השנים ל"נכסי צאן ברזל" של השפה העברית והמעניין שהרבה מנבואותיו של אותו רשע התקיימו. בלעם מתחיל את נאумו "כִּי-מֵרֵאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ, וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנּוּ: הֵן-עַם לְבָדָד יִשְׁכֶּן, וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב. לְאַחַר מִלְחַמַת שֶׁשֶׁת יָמִים בָּהּ שׁוֹחֲרָרוּ בֵּין הַשָּׂאֵר שְׁטַחֵי יְהוּדָה וְשׁוֹמְרוֹן עָלֶיהָ לְקַרְקַע הַיִּשׁוּב רֵאשׁ צוֹרִים שְׁבַגּוֹשׁ עֲצִיּוֹן שְׁמַדְרוֹס לִירוּשָׁלַיִם, יִשׁוּב זֶה הוֹקֵם עַל חוֹרְבוֹתָיו שֶׁל הַיִּשׁוּב "עֵינַי צוֹרִים" אֲשֶׁר נָפַל בְּמִלְחַמַת הַשְּׁחָרֹר יַחַד עִם הַיִּשׁוּבִים כִּפְר עֲצִיּוֹן, מִשׁוֹאוֹת יִצְחָק וּרְבָדִים.

ז. בלעם אומר "הֵן עַם לְבָדָד יִשְׁכֶּן, וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב" לפסוק זה ישנם שני פירושים, הראשון: שעם ישראל מבצע מה שברצונו (מה בראש שלו) ללא התחשבות מה יגידו אומות העולם, והפירוש השני שאנו מבודדים משאר העולם והגויים לא מתחשבים בנו (לא סופרים אותנו) מונעים על ידי האינטרסים שלהם והמסקנה מאד ברורה, עלינו לדאוג לעצמינו כי אף אחד לא יעשה זאת. לאורך ההיסטוריה של עם ישראל מלפני שלושת אלפים שנה ועד לימינו אנו רואים ששני הפירושים כאחד מתקיימים בנו.

ח. הסבר נוסף המשלב את תחילתו של הפסוק וסופו שהעולם שופט אותנו בסרגל מידות שונה משלו. מה שמותר לאומות העולם אסור ליהודים בישראל. אנחנו מנסים לשמור על טוהר הנשק גם במחיר אובדן חיים שלנו ומקבלים את דו"ח גולדסטון על מבצע "עופרת יצוקה". אנחנו מנסים למנוע כניסת טרוריסטים לעזה באמצעות כדורי צבע ומקבלים נסיונות ליניץ' בלוחמי השייטת ובוועדת חקירה. ויש גם שאומרים שרק אם נבין זאת שאנו לבדד אז יִשְׁכֶּן – נחיה לאורך זמן, ואם נהיה ככל הגויים אז ניעלם – לֹא יִתְחַשֵּׁב

ט. אחת הברכות של בלעם היא "מֵה טָבוּ אֶהְלִיךָ, יַעֲקֹב; מִשְׁפַּנְתֶּיךָ, יִשְׂרָאֵל". הפירוש הפשוט לפסוק זה הוא, שבלעם שעמד על הר ומתחתיו נתגלה מחנה בני ישראל, שם לב לעובדה שבני ישראל הקפידו שלא יהיה פתח של אוהל אחד מכוון מול פתח של אוהל אחר וזאת מטעמי צניעות. זהו מקור לחוקי הבניה כיום המסדירים את מיקומי החלונות והפתחים בין בתי שכנים.

י. ברכה נוספת בפי בלעם: "הֵן עַם כְּלָבִיא יָקוּם, וְכַבָּרִי יִתְנַשֵּׂא" שיכולה להתפרש במובן הצבאי ממנו חשש בלק. אבל יש לה מימד נוסף, והוא שעם ישראל קמים

כאריות משנתם בשעה מוקדמת לקיום המצוות. ידוע ספרו של חיים הרצוג (שהיה מפקד המודיעין של צה"ל, שגריר ישראל באו"ם ונשיא המדינה) אשר כתב ספר על תולדות עם ישראל בעת החדשה ולספרו קרא בשם "עם כלביא יקום" אשר במילים אחרות מתכוון לכך שלא חשוב שאומות העולם מנסים לדכא, להרוג ולהשמיד את העם היהודי הרי בסופו של דבר עם ישראל יתגבר כארי ויתקיים לעולמי עד. (כל עוד נאמין בצדקת הדרך)

יא. לכל מי שקרא ולמד על רדיפות היהודים בכל התקופות ובכל המקומות ששיאם הגיעה לימי השואה הנוראה וכן לכל מי שיצא לו לבקר במחנות ההשמדה בפולין, אותה ארץ ארורה שמצד אחד היתה לפני מאות שנים אבן שואבת ליהודים וממנה התפתח המרכז היהודי הגדול והחשוב ביותר עד לתחילת המאה שעברה ומתוכה צמחו מגדולי היהודים והתפתחה ספרות הלכתית ענפה ומצד שני רגבי אדמתה ספוגים בדם של מיליוני יהודים אשר הושמדו רק בגלל היותם יהודים על ידי מכונת המוות הנאצית במיתות שונות ומשונות מי בחניקה, מי בשריפה מי ברעב ומי בצמא מי במים ומי באש. כשנמצאים ורואים את אותם מקומות הרי שמושג זה של עם כלביא יקום מקבל משמעות חזקה וגדולה יותר. כשאנו כיום חיים במדינה שלנו, עם צבא שלנו, עם תעשייה שלנו אנו מצליחים להבין את ברכתו של בלעם ולכן חשוב שמשלחות צה"ל, משלחות נוער יגיעו ויבינו את מה שעבר עלינו וכיצד אנו "עם כלביא יקום" וכיצד מהאודים העשנים הגענו עד הלום.

יב. בלק מבין שמבלעם לא יצא טוב ומבקש לגרש אותו "וַיַּחַר אֶף בְּלֶק אֶל בְּלָעָם, וַיִּסְפַּק אֶת כַּפָּיו; וַיֹּאמֶר בְּלֶק אֶל בְּלָעָם, לָקֵב אִיבֵי קְרֹאתֶיךָ, וְהִנֵּה בִּרְכַת בְּרַךְ, זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְעַתָּה, בִּרַח לְךָ אֶל מְקוֹמְךָ" (ובשפה הערבית המדוברת "רוח מנהוין")

יג. בלעם ממשיך ואומר את המשפט "דָּרַךְ כּוֹכַב מֵעֵקֶב". רבי עקיבא השתמש בפסוק זה כדי להכתיר את שמעון בר-כוכבא כנשיא העם היהודי וכמפקד המרד וכן שינה את שמו לבר-כוכבא. כידוע מרד בר כוכבא פרץ כ-62 שנה לאחר חורבן בית המקדש והייתה כמיהה בעם להחזיר עטרה ליושנה. בר כוכבא הצליח לארגן את המרידה ברומאים שנמשכה כשלוש שנים כשבהתחלה היו ניצחונות מרשימים לכח היהודי עד כדי שהיו שהכתירו את בר-כוכבא כמשיח. ואולם הרומאים הזרימו כוחות רבים לארץ ישראל. והצליחו לדכא את המרד ביד קשה. סוף המרד היה עם נפילת

העיר ביתר (דרומית מערבית לירושלים סמוך לבית לחם) כשישנם תיאורים קשים על אכזריות הרומאים. בניגוד לרבי עקיבא היו שכינו אותו בר-כוזיבא מלשון כזב/שקר ויש אומרים מלשון אכזבה. הנוצרים הראשונים ניצלו תבוסה זאת של היהודים כדי להוכיח שהמשיח הוא שלהם והם הם העם הנבחר מעתה והלאה. אנו מוצאים זאת בכתביו של אחד מאבות הכנסיה (אוסביוס) שכותב על בר-כוזבא ועל המרד "בזמן ההוא פיקד על צבא היהודים איש ששמו בו-כוזבא שפירושו כוכב. אדם זה בדרך כלל שאף לרצח ודומה לליסטים. אלא שבגלל שמו שכנע את נחותי העם כי נפל מהשמיים לגאול את בני התמותה" כשבהמשך הוא מציין שכשלוץ המרד היה בגלל השקב"ה זנח את העם היהודי לטובת הנוצרים.

יד. בלעם כטוב ליבו בנבואות מתחיל להינבא על כל העמים מסביב " וַיֵּרָא, אֶת עֲמֶלֶק, וַיֵּשָׂא מְשָׁלוֹ, וַיֹּאמֶר: רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמֶלֶק, וְאַחֲרֵיתוֹ עַדֵי אֲבָד" כידוע שבט עמלק חוסל עם הריגתו של המן הרשע למרות שבמהלך ההיסטוריה קמו לנו מספר "עמלקים" הקוזקים בפרעות ת"ח ות"ט, הנאצים ימח שמם במלחמת העולם השנייה ועוד מספר עמלקים קטנים אחמניג'אד מאירן שלאחרונה הצטרף אליו ארדואן התורכי. גם העם האשורי מקבל נבואה שהוא ייעלם מבימת ההיסטוריה ואילו עם ישראל " פָּרַע שָׁכַב בְּאָרֵי וּבְלִבְיָא, מִי יִקְיָמְנוּ; מְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ, וְאֲרִיךְ אַרְוֶר"

טו. אומר לנו בלעם " צִים מִיַּד בְּתִים, וְעֵנּוּ אֲשׁוּר וְעֵנּוּ עֵבֶר; וְגַם הוּא, עַדֵי אֲבָד" ומפרש רש"י "וצים - ספינות גדולות ואכן זהו שמה של חברת הספנות הישראלית "צים" מחברות ספנות הגדולות בעולם. צים הוקמה בשנת 1945 על ידי הסוכנות היהודית, הסתדרות העובדים והחבל הימי לישראל בתחילת שנותיה כלל צי החברה אוניות נוסעים ואוניות משא, שהביאו ציוד אספקה במהלך התקופה המאתגרת של הקמת מדינת ישראל, מלחמת העצמאות וראשית צמיחתה מספר שנים לאחר מכן סגרה את קו הנוסעים והחלה להתמחות בהובלת מטענים מ- ואל כל נמלי העולם.

טז. אף שבלעם לא הצליח בניסיונות הקללה של עם ישראל, היתה לו הצלחה בדרך אחרת. בלעם יעץ לבלק מלך מואב להכשיל את עם ישראל בזנות, ולכן בנות מואב יצאו לפתות את בני ישראל לעבודה זרה, ובעקבות החטא העניש הקב"ה את בני ישראל בהבאת מגיפה שנהרגו בה עשרים וארבע אלף איש. אחד מנכבדי בני ישראל, אחד מחמשת ראשי האב של שבט שמעון זמרי בן סלוא התייצב בפני משה יחד עם

כזבי בת צור שהיתה הבת של מלך מדין (מה שמלמד על מלך מדין שהסכים שבתו תרד לזנות על מנת להחטיא את בני ישראל) אותו זמרי "הסתלבט" על משה שגם הוא היה נשוי למדיינית (צפורה בת יתרו). משה לא ידע כיצד להגיב ואולם פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן לקח רומח (חנית) בידו ודקר את זמרי ואת המדיינית והרג את שניהם וכך נעצרה המגיפה.

יז. נהוג לומר על אדם שביצע מעשה רע ויחד עם זאת מבקש שכר על מעשיו את המשפט "נוהג מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס". אגב משפט זה לקוח מדבריו של אלכסנדר ינאי לאשתו שלומציון המלכה לגבי וויכוח שהיה בתוך עם ישראל בזמן מלכות החשמונאים ביו בפרושים (שאני הצאצאים שלהם) לבין הצדוקים וכך נאמר בגמרא (מסכת סוטה דף כב עמוד ב) "המלך ינאי אלכסנדר אמר לאשתו בשעת פטירתו: "אל תתיראי מן הפרושים ולא ממי שאינן פרושים, אלא מן הצבועין שדומין לפרושים, שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס" (לקרוא ולהפנים וכל המוצא קשר אקטואלי - צודק)

2. לקח טוב מהפרשה

2.1. "נקודה טובה" – רעיון מהפרשה, במבט עכשווי.

תדמית, זה כל הסיפור / ר' משה רוט

אומנות השיווק והמכירה עוסקת לא רק בתכונות המוצר ומעלותיו אלא גם בתדמיתו. כי מי שקונה כיום מוצר, מחפש "משהו" שישדר גם תדמית וסגנון חיים.

אתה רוצה להיות חלק מ"דור הג'ינס" הצעיר? שתה "קוקה קולה" (או פפסי), כי העולם שייך לצעירים. אתה רוצה להיות מצליח? תלבש חליפות של... ענוד שעון מתוצרת... וסע במכונית מסוג...

את דגני הבוקר לילדים, מוכרים לנו כאמצעי לטיפוח דור עתיד של ספורטאים וגאונים ואת הסיגריות (המזיקות), מוכרים לנו כאילו זו "פסגת השאיפות", או כמוצר הראוי "לשפתי חכמים" (תרתי משמע...).

מסנן המים זכה לשם "תמי" ואילו לענבים יש אישיות של "ענבי טלי". חברות הסלולר כבר לא מוכרות לנו שרותי תקשורת, אלא אידיאל של "חיבור בין אנשים" ולהיות "תמיד מחובר", כי "עם... אתה אף פעם לא לבד", כי "בשבילי הכוכב זה אתה".

סוגיית התדמית הינה רלבנטית, לא רק בתחום המוצרים אלא גם בבני האדם.

כל איש ציבור, מוקף כיום בשורת יועצים שמטרתם ליצור ל"בוס" תדמית מתאימה ו"למכור" ולשווק אותו לציבור כאיש ראוי, המתאים לתפקידי הנהגה תוך הדגשת הייחוד שלו מן השאר. כן, בדיוק כמו שמשווקים ומוכרים כל מוצר או שירות אחר...

להקת טיפקס בשירה "פרסומת" (מילים: קובי אוז, לחן: קובי אוז ודני אברג'יל), עוסקת בסיפורו של שיר, ההופך לו בעידן הפרסומת השיווק והתדמית לזמריר (גינגל). משרד הפרסום עוקר ומחליף את תוכנו של השיר ואת מילותיו, "חותך" קטעים מיותרים ומן השיר נשאר רק משהו מלאכותי....

בְּקֶרֶב הַשִּׁיר הַזֶּה יְהִי פְּרִסְמָת,
בְּמִשְׁרַד פְּרִסּוֹם יִחְלִיפוּ לוֹ מְלִים.
אֶת הַטְּקֶסֶט שֶׁעֲבָשׁוּ אֲנִי הִתְחַלְתִּי,

פַּעַם אַחֲרוֹנָה שְׁאַתֶּם שׁוֹמְעִים
וְהַחֲלֵק הַזֶּה יְעוֹף בְּכָל לַיְטוּס לֹא מִהַשִּׁיר
כִּדִי לִיצוֹר לֹא רִשָּׁם קְלִיפֵי אֶטְרִקְטִיבִי...

וכך הופך לו שיר אומנותי למקדם מכירות. לזמריר (גינגל) או לרינגטון (נעימת צלצול טלפון), לקליפ (גרסה מצולמת של שיר) או לסלוגן (סיסמת פרסומת). עוד סימן להשתלטותה של הפרסומת על חיינו.

במאמרנו זה, נעסוק בסוגיית התדמית, הדימוי האישי והביטחון העצמי, כפי שהם עולים מפרשתנו – פרשת בלק.

השמועה על יציאתו הניסית של עם ישראל ממצרים, מכה גלים ועמי האזור – מואב ומדין, מפחדים שמא עם ישראל יפגע בהם. הפרשה עוסקת באופן התמודדותם של עמים אלה, עם עם ישראל.

והנה, בפתח הפרשה מכונה מלך מואב רק בשמו הפרטי: "בֶּלֶק בֶּן צְפוֹר" (במדבר כב, א) ורק אחר כך, מזכירה לנו התורה: "וּבֶלֶק בֶּן צְפוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בֶּעֵת הַהוּא" (שם, ד).

מתברר, שגם העם איבד את הביטחון במלכו. כי כאשר בני מואב מבינים שעם ישראל בא מולם, הם אינם פונים כלל אל המלך שלהם, אלא נוקטים פעולה עממית עצמאית. הם שולחים שליחים אל שכיניהם בני מדין ומנסים לטכס עיצה יחד, ככתוב: "וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זַקְנֵי מִדְיָן... (שם, ד). עם פונה אל עם, מעל ומעבר לראשי המנהיגים שלו.

העם המואבי פשוט לא סופר את המלך שלו ולא מאמין ביכולותיו לפתור את הבעיה.

כיום, במצב שכזה, היו יועצי התקשורת והתדמית נקראים אל הדגל ומתבקשים ליצור למלך תדמית של מנהיג חכם ואמיץ, בסגנון של: "רק המלך יכול..."

רק לאחר שבני מואב החלו לפעול בצורה עצמאית, התעשת המלך בלק והחליט לעשות מעשה. הוא שלח שליחים אל הקוסם והמכשף – בלעם, בבקשה שיקלל את עם ישראל.

עד עכשיו עסקנו בסוגיית התדמית של המלך בעיני העם (הם 'לא סופרים' אותו) ובעיני עצמו (אובדן הבטחון העצמי שלו).

כעת נעבור לשאלת תדמיתו של עם ישראל בעני מדין ומואב.

וַיָּגֵר (לשון פחד) מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעָם (עם ישראל) מֵאֵד פִּי רַב הוּא, וַיִּקֶן מוֹאֵב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (שם, ג).

המואבים יודעים ומבינים שעם ישראל הינו עם, אך הם מכנים אותו בכינוי "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" ו"הַקְּהָל" (פס' ד), כדי לצייר את עם ישראל – האוייב שלהם, כקבוצה קטנה וחלשה שאינה מגובשת. דימוי שנועד לשפר את ביטחונם העצמי ולהקל עליהם את הפחד מפניו ואת ההתמודדות הצפויה אתו.

בשיטה הזאת של גימוד היריב, נקט גם בריון מקומי, כמסופר במעשה הבא.

מעשה בשניים שהתערבו ביניהם על ממון רב, מי מהם יצליח להרגיז את הלל – נשיא ישראל ולהוציא אותו משלוותו (שבת, לא ע"א).

חיכה אחד מהם לשעת הלחץ של ערב שבת והוציא את הלל מן המקלחת באמצע הרחצה והחפיפה בטענה שיש לו שאלה הלכתית חשובה ודחופה. אולם כשהלל יצא, שאל הבריון את הלל שאלת "קלויץ" סתמית בסגנון של: למה לכושים יש עור כהה. והלל, זה ענה לו בשלווה וחזר למקלחת. וכך שוב שוב, הבריון מוציא את הלל מן המקלחת בדקות האחרונות שלפני שבת עם שאלות "קלויץ" נוספות ומיותרות ואילו הלל נשאר שליו ואינו כועס כלל.

צריך הרבה אומץ כדי להתנהג בנבזות ובבריונות שכזאת כלפי נשיא ישראל. מניין שאב הבריון את הכוח הנפשי לכך?

גם כאן טמונה התשובה, בסודה של התדמית.

הבריון הזה הלך בדרכם של בני מואב בפרשתנו ויצר להלל תדמית של איש רגיל ופשוט. ואם הוא איש פשוט, אזי יותר קל לבזות אותו...

ואיך יוצרים לנשיא ישראל תדמית של אחד האדם? קוראים לו בשמו הפרטי...

ואכן, כך פותחת הגמרא את סיפור המעשה: "הלך (הבריון) ועבר על פתח ביתו (של הלל נשיא ישראל), אמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל?" וקרא לו בשמו הפרטי בלבד. וכל זאת, כדי שייקל עליו לתקוף ולבזות את נשיא ישראל.

הבה נסכם את התובנות שלנו בנושא התדמית:

- כאשר האדם נתפס כמצליחן ובעל יכולת, יבקשו את עצתו ועזרתו. אולם, אם הוא נתפס כחלש (כפי שקרה למלך בלק), פשוט לא יספרו אותו. אולם, אליה וקוץ בה. לא תמיד נוכל לדעת האם יש "אמת בפרסום" והאם האיש אכן תואם את תדמיתו המוצלחת והאם הקנקן הנאה אכן מכיל יין משובח, או שמא בפנינו אריזה נאה, אך ריקה מתוכן...

- כאשר אנו רוצים להתמודד מול מישהו, אחד הכלים לכך הוא ליצור לו תדמית של אדם חלש ואז יקל עלינו להתמודד מולו. גם כאן מצפה לנו מוקש. אנו עלולים להמעיט בערכו של היריב ולזלזל בו וזה מסוכן מאד...

- תדמית אישית חיובית, מקנה לאדם בטחון עצמי, המאפשר לו להתמודד עם קשיים ואתגרים.

ומן התובנות, אל הכלים ואל המעשה.

אנו יכולים לבנות לעצמנו דימוי חיובי (בעיני עצמנו...) ובטחון עצמי, בשיטת ה'אוטו־סוגסטיה' (שכנוע עצמי, או 'השאה עצמית'). שיטה בה האדם משפיע על תת המודע שלו באופן חיובי על ידי שכנוע עצמי, באמצעות חזרה שוב ושוב על אמירה חיובית כלשהי, כגון: "אני יכול", "אני מסוגל", "אני אנצח" וכדומה... שיטה שבצידה קיים גם הסיכון של יצירת אמונה מופרזת של האדם ביכולותיו...

ולכן, כאשר אנו אומרים לילד "אתה רע" (במקום לומר לו: "עשית מעשה רע"), אנו עלולים לגרום לו להאמין שהוא באמת רע במהותו...

ונסיים בסיפורו של הסרט "העזרה" – The Help, העוסק במאבקם של הכושים לשוויון זכויות בארה"ב. בסרט מתוארת סצינת פרידה בין אומנת כושית המפוטרת בגלל היותה "מורדת", לבין הילדה הלבנה הקטנה, אותה היא גידלה מינקותה. פרידה קורעת לב, מרגשת וקשה.

תזכרי מה שלימדתי אותך תמיד: תזכרי שאת יפה, את חכמה ואת יכולה... (ציטוט לא מדוייק...).

זהו סודו של הדימוי העצמי החיובי, היכול לבנות אדם.

זהו סודה של ההעצמה העצמית.

בידינו הדבר לבנות את עצמנו, את ילדינו ואת הסובבים אותנו...

2.2. השבוע בפרשה – מסרים אקטואליים הנלמדים מהפרשה

תמיד הכי חשוב לפני עלות השחר / ניר אביעד

רקע – על מכשף רשע שנכשל במשימתו

השנה היא השנה הארבעים ליציאת מצרים. בלק, מלך מואב, עקב בחרדה אחר מסע הכיבוש והניצחונות של עם ישראל בדרכו לארץ והוא חשש שעתה יגיע תורו. לאחר שטיכס עצה הוא שלח שליחים אל בלעם, הנביא והמכשף הרשע, כדי שיבוא לקלל את בני ישראל, ובכך יסלול את דרכו להביס אותם. בלעם, שהיה בעל כוחות נבואיים נעלים, אולם גם אדם שפל, תאב בצע ולא אמין, הסכים למשימה בחפץ לב לאחר שהובטח לו ממון ושלל רב. אותו מכשף ניסה מספר פעמים לקלל את בני ישראל, אולם הפלא ופלא – הקב"ה, בהשתלשלות אירועים מופלאה, סובב את הדברים כך שבכל פעם שבלעם פתח את פיו יצאו לו מהפה ברכות במקום קללות.

בין הברכות והנבואות, שנשמעו מפיו של בלעם, אנו מוצאים כמה עניינים נעלים ויסודיים במהות העם היהודי, כדוגמת: "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" – נבואה המבטאת את יחודו וסגולתו של העם, "לא הביט עוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל" – ביטוי ליחס והאהבה המיוחדת של ה' לעם ישראל, "הן עם כלביא יקום וכארי ישאג" – נבואה על כוחו העתידי של העם עם בוא הגאולה, "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב" – הנבואה על הגאולה ואחרית הימים, "מה טובו אוהליך יעקב ומשכנותיך ישראל" ועוד ברכות רבות ונוספות.

באירועי הפרשה ניתן למצוא מסרים נפלאים שיכולים לשמש אותנו במציאות חיינו גם היום וננסה להתמקד בכמה מהם.

אל תתייאש. בסוף הכול יתהפך לטובה!

בלק בן ציפור, מלך מואב, שהיה, כפי שעולה מהפרשה, שונא ישראל גדול, זכה בכל זאת שהפרשה תקרא על שמו והוא ייזכר לעולמי עד. הרבי מילובביץ כתב שהדבר קשור למהפך הגדול שמתגלה לנו בפרשה, עת הברכות נהפכות לקללות והרע שתכנן אותו רשע לעם ישראל נהפך לטוב גמור. יתר על כן, גם בגורלו האישי של בלק עצמו יש היפוך גדול ומפתיע – דווקא מביתו ושושלתו של אותו אנטישמי אכזר יצאה כמה

מאות שנה מאוחר יותר רות המואבייה, אשר כידוע התגיירה והייתה סבתא רבא של דוד המלך – נצר למשיח.

במוטיב של ההיפוך והשינוי, כפי שכאמור עולה מהפרשה, יש מסר חשוב ביותר שיכול וצריך לשמש כל אחד מאתנו כאן ועכשיו – אסור להתייאש, אסור לעולם להרים ידיים. גם אם אנחנו נמצאים בסיטואציות חיים קשות ומורכבות תמיד יש תקווה לשיפור ושינוי. חז"ל ניסחו זאת היטב באומרים: "אל תתייאש מן הפורענות" (פרקי אבות) וגם "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים" (התלמוד הבבלי).

התורה היא השורש הרוחני לכל מה שמשלשל אח"כ בעולם, ועל כן יש לזכור שהסיפור על בלק ובלעם אינו סתם כעוד סרט פנטזיה של וולט-דיסני עם סוף טוב בו הנסיכה והנסיך צועדים שלובי ידיים אל עבר השקיעה. מדובר ממש בסיפור של החיים שלנו. ההיפוך עליו נקרא השבת בפרשה הוא חוק רוחני שתמיד היה קיים ותמיד יהיה קיים במציאות, לפיו דווקא מהקושי צומח הטוב הכי מתוק. הבנה זו משנה לחלוטין את התפיסה שלנו ביחס לקשים, מכאובים, מניעות וסבל שאנחנו עוברים וחווים. כמו בפרשה כך גם בחיינו – דווקא אחרי מאמץ, אחרי מכשול ואחרי נפילה ממתינה לנו התרוממות נפלאה. גם אצלנו, כמו אצל בלעם – מהקללה צומחת ברכה. עכשיו כל שנותר לנו לעשות הוא לפתוח את העיניים ולראות שאכן המציאות בנויה ועובדת כך. שלום חנוך, באחד משיריו היפים, שר "תמיד הכי חשוך לפני עלות השחר", ובכך הוא אומר לנו שכמו בטבע, כך גם בחיים שלנו – ברגע שבו נדמה שהכול אבוד, דווקא אז אנו מוזמנים להתמלא באופטימיות, שכך מהנקודה האפילה ביותר בהכרח מובטח לנו שיפציע האור.

לפעמים המהפך של הרע לטוב הוא מוחשי וגלוי לנו. במקרים האלה קל לנו כמובן הרבה יותר להתפעם מכוחו של הבורא ולראות כיצד התהליך שעברנו בסופו של דבר היה לטובתנו ועזר לנו להתבגר ולהתחשל, אולם האתגר האמיתי הוא כמובן לעשות זאת גם אם הסוף לא היה כפי שציפינו. בבסיס האמונה היהודית עומדת ההנחה שגם אם אנחנו לא רואים את הטוב המיוחל, וגם אם בעיני הבשר ודם שלנו המציאות איזומה ונוראה ומה שייחלנו לו לא קרה (כדוגמת אדם שחלה במחלה ובסופה הוא

נפטר ולא נרפא) – גם אז עלינו להאמין שהיד המכוונת, שמנהלת את העולם, יודעת מה היא עושה ותכלית פעולתה הוא טוב גמור.

אודי דוידי שר בשירו המקסים: "לא הכול טוב, אבל הכול לטובה". רעיון זה בעצם מבטא את התובנה שבאמרנו ש"הכל לטובה" אנחנו מאמינים שמטרת כל התמונה בכללותה היא עשיית טוב ומגמתה חיובית, יחד עם ההבנה שאמירה זו לא סותרת את העובדה שבתוך המגמה הכללית של החיים יש גם פרטים שכל אחד מהם בפני עצמו יכול להיות שלילי ולהרגיש כרע גמור. רק אם היו לנו עיניים אלוקיות היינו יכולים לראות שלמרות שהסיטואציה/הפרט עצמם שליליים הם שייכים לכלל שהוא טוב. אדם מאמין אומר לעצמו שהוא אולי לא מביין כעת איך מה שקורה זה אכן לטובה, אולם אין זה אומר שזה לא כך. לא מדובר בעצימת עיניים או חלילה בהתעלמות מהמציאות, אלא בהכרה שיש בעולם כוחות שאנחנו לא בהכרח מבינים אותם.

מעבר לכך, תפקידו של החיסרון לבנות בנו את ההשתוקקות ואת ההערכה לטוב. הנפש שלנו בנויה בצורה כזו שאנחנו מעריכים את ה"יש" בעיקר אחרי ה"אין". הדרך להתחזק באמונה באותם מצבים שה"אין" דומיננטי הוא לזכור את הכיוון והמגמה הכלליים של פעולותינו ומטרותינו. הדבר דומה לאדם שנוסע באוטובוס או ברכבת כדי לפגוש חבר קרוב ואהוב שלא ראה שנים רבות ובמהלך הנסיעה הוא סובל מכל מיני הפרעות קטנות שמציקות לו, כדוגמת שהמשענת לא נוחה, שהשתייה לא קרה מספיק ושמעט צפוף. אותו אדם יכול להתלונן, לקטר ולסבול כל הדרך, אולם מאידך הוא יכול להתעלם מכל זאת ולזכור את הפגישה המשמחת שמחכה לו בסוף הנסיעה ושבגללה הוא בכל יצא אל המסע. אם זוכרים את המטרה הגדולה כל הקשיים בדרך נהיים קטנים הרבה יותר.

כל שנכתב פה עד עכשיו עבור רבים יכול להתפס לכל היותר כתאוריה נחמדה. השאלה הגדולה היא כיצד מתמודדים בזמן הקושי עצמו, כיצד הופכים את הקללה לברכה ואת הצער לקרש מקפצה? רבי נחמן לימד אותנו סוד נפלא ועצה פרקטית ביותר. לדבריו, הקב"ה מבקש מאתנו את העוד אקסטרה מאמץ קטן, את ההתעקשות לדבוק בטוב לעוד רגע קט גם אם כל התנאים מסביב קוראים לנו לנהוג אחרת. כל אחד נתקל בסיטואציות שבהן היצר הרע קורה לו ליפול לייאוש ועצבות ועל פניו יש לו את "כל הסיבות הכי לגיטימיות שבעולם" למה להרגיש כך. נקודת ההיפוך, אותה

”ישועת השם כהרף עין”, מתרחשת רק אחרי שאנחנו מתנגדים בתוכנו לכוח הגרביטציה שרוצה למשוך את הרגש והנפש שלנו למטה, וממשיכים להאמין, לעשות טוב ולחייך. כך לדוגמא, אדם שמחכה זמן רב לזיווג ורוחו נוטה ליפול – שימשיך להאמין (וכמובן להשתדל) שבן/בת זוגו מחכה ממש מעבר לפינה והוא יראה ישועות, גבר/אישה שממש רוצים לכעוס על בן/בת זוגם או להגיד הערה מעליבה – שיתאפקו עוד קצת ויראו כיצד פתאום זווית הראייה שלהם משתנה ומה שקודם לכן הרתיח אותם לא כל כך נורא בעצם, אדם שסובל מחולי גופני ובעקבות כך מצב רוחו בשפל – שיעודד את עצמו בכוח עוד כמה רגעים ופתאום יגלה בעצמו עוצמות גנוזות שיכולות לרפא ממש כל מחלה. כל שאנחנו נדרשים אליו זה את הטיפונת מאמץ לשמור על רוח טובה מעבר לגבול הקיים שלנו. אם נצליח בזה הקב”ה בכבודו ובעצמו כבר יסייע בידינו לעשות את השאר.

אם לחמור מגיע תודה, אז בטח שגם לבעלך/אשתך!

בפרשה אנחנו קוראים על אירוע מעט תמוה – בדרכו של בלעם לקלל את עם ישראל הוא רכב במרץ רב על אתונו. באמצע צעידתה במקום צר ותלול ראתה האתון מלאך שניצב בדרך ושבּלעם עצמו לא ראה. בעוד האתון עצרה את הילוכה וכרעה על הארץ, בלעם הפליא בה את מכותיו, עד שבצורה ניסית הקב”ה פתח את פיה והיא הטיפה לו מוסר על שהוא מכה אותה למרות שהיא הצילה אותו מפילה לתהום ולמרות נאמנותה רבת השנים. בשלב הזה גם המלאך נגלה אליו והוא הוכיח אותו גם בן.

מהתקרית אנחנו לומדים בראש ובראשונה שחמור שמדבר לא קיים רק בסרט ”שרק”, ושהסבתא רבה של החמור המיתולוגי מהסרט הייתה כנראה אתונו של בלעם. מעבר לכך, מדברי האתון לבלעם ניתן כמובן ללמוד ולהיזהר מהנטייה האנושית לקחת כמובנים מאליהם את הקרובים לנו ביותר. למרבה האבסורד, אנשים זרים שעוזרים לנו בדבר הפעוט ביותר זוכים להכרת תודה גדולה ולשבחים מרובים, בעוד מי שחי לצדנו, או שנמצא במגע יום-יומי אחר אתנו, נתפס לא אחת כחייב לנו את הטוב שהוא משפיע לנו ואנחנו לא עוצרים לחשוב, להוקיר ולהעריך את עשייתו. דבר זה נכון במיוחד ביחסי הורים וילדים וכמובן בזוגיות בין גבר ואשה.

יש לזכור שלא מגיע לנו שום דבר כמובן מאליו ושבן/בת זוגנו לא חייב לנו כלום. יש נשים שחושבות שתפקיד הגבר לשרת אותן ומאידך יש בעלים שחושבים שאשתם היא המשרתת הצמודה שלהם. זאת היא כמובן תפיסה שגויה על החיים שסופה פיצוץ. אין דבר כזה "מגיע לי". כשלוקחים את הצד השני כמובן מאליו ייתכן שבהתחלה הוא ישאב אל תוך התפקיד הזה, אך לבסוף הוא ימרוד ונפסיד אותו. לגיטימי לחלוטין לבקש בנימוס מבן/בת הזוג את שאנחנו צריכים ורוצים ולהסביר אחד לשני מהם ציפיותינו הכלליות, אולם במידה והן לא מתמלאות, לעולם אין לכעוס על שרצוננו לא סופק. בנוסף, אל לנו לשכוח את מילות הקסם "תודה" ו"בבקשה". זה לא מובן מאליו שהגבר עובד שעות רבות כדי לממן את צרכי המשפחה ולא מובן מאליו שמחכה לו בשובו הביתה ארוחה חמה ומושקעת. כשהעיניים פקוחות לראות את הטוב היום-יומי, שאנחנו זוכים לו, מתפתחת הערכה והכרת תודה שחיונית לכל קשר זוגי. כאשר לא מובן מאליו שבן/בת הזוג עושה עבורנו משהו אפשר באמת להכיר לו תודה אמיתית על מה שכן עושה ולהרגיש מאושרים שזכינו לפרטנר שכזה. מציאות הפוכה של תביעות הדדיות אינסופיות מולידה תסכולים, כעס, האשמות ולבסוף פרוד.

הרב שלמה אבינר מלמד כי ה"דבק" המחבר של כל זוגיות טובה זה נתינת מחמאות הדדיות. יש כל כך הרבה על מה להחמיא. פשוט צריך לפתוח את העיניים ולראות את הטוב. בעלך הוריד בבוקר את הזבל לפח, שטף כלים או עבד שעות נוספות במשרד כדי לסגור את החודש? זה לא מובן מאליו! תגידי לו את זה, תספרי לו כמה את מעריכה ואוהבת אותו, שירי לו: "אתה תותח, אין, אין עליך, מתה עליך, אתה הגדול מכולם!!" אשתך גיהצה לך בבוקר לעבודה את החולצה שאתה אוהב, הלכה לעבוד למרות העומס עם הילדים ועוד הספיקה להכין להם ארוחה חמה? יש לך אשת חיל רצינית ביותר! תגידי לה את זה, תספר לה כמה אתה לא יכול בלעדיה, תן לה להרגיש מלכה. אישה, אף יותר מגבר, זקוקה כמו חמצן למחמאות של בעלה. תהיה גבר אמיתי ותיתן לה את מה שהיא כה צריכה.

יחד עם כל זאת, מוטב לזכור שמלאכת נתינת המחמאות מוטלת עלינו בלי קשר לשאלה האם גם בן זוגנו נותן גם לנו קומפלימנטים בעצמו. אסור לנו לנהל פינקסאות, לספור כמה ומתי פרגנו לנו ולפי זה לחשב את מידת החום ותשומת הלב שניתן בחזרה.

אל תציין לי אל תוך האוהל בבקשה

אחת הברכות המפורסמות היא כאמור: "מה טובו אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל". מהדברים עולה השאלה מה היה מיוחד כל כך במשכנות בני ישראל? פירושו של רש"י שופך אור ומלמד שפתחי אוהליהם של בני ישראל במדבר סודרו באופן כזה שהם לא היו אחד מול השני. באופן זה לא יכלו האנשים לראות מה נעשה באוהלי שכניהם ופרטיותם נשמרה. הנביא הגוי, אם כך, שיבח את כישרונם של היהודים בתכנון ערים, שכן הם הקפידו לשמור על צניעותם ועל פרטיות המרחב האישי שבה חיה משפחתם מכל מיני מציצנים וחטטנים. על כך אמור חז"ל: "אין הברכה שריה אלא בסמוי מהעין". פרשנות נוספת לדבריו של רש"י היא שבעצם העובדה שהמרחב האישי של האנשים היה מוצנע, הדבר מנע משכניהם להביט אל תוך אוהליהם, לחשוב בטעות ש"הדשא של השכן ירוק יותר" (שכן זוהי נטייה אנושית) וכפועל יוצא לחיות את חייהם על סמך מה שאנשים אחרים עושים או לא עושים.

בני אדם בטבעם הם יצורים השוואתיים. רבות מההחלטות שלנו מתקבלות מתוך השיקול של "מה יחשבו עלינו?" ו"כיצד הדבר יראה?". אנחנו בוחרים מקצוע על סמך ה"יוקרה" שלו, בוחרים מקום מגורים על סמך "מה שנחשב", מתלבשים לפי צו האופנה האחרון, לרוב נופשים יחד עם המוני ישראל במקומות אליהם כולם נוסעים ובמקרים לא מעטים אף בוחרים את בן/בת זוגנו לפי אמות מידה חברתיות. הלחץ "ללכת בתלם" ולהיות "כמו כולם" הוא גדול מאוד. גם מי שמגדיר עצמו כ"אינדיבידואליסט" לא אחת עושה זאת כדי לקבל הכרה ככזה מהסביבה. אילולא היינו מנסים להתאים את עצמנו לסטנדרטים של אנשים אחרים היינו יכולים לחסוך כל כך הרבה קינאה, טינה, מרירות ואכזבה. אילו היינו מתבוננים בעצמנו בלבד ומשיגים את שביכולתנו להשיג בלי להשוות את עצמנו לסביבה היינו הרבה יותר מאושרים. העובדה שבני ישראל השכילו לסדר את האוהלים בצורה כזו שתשמור על הדיסקרטיות והצניעות יצרה מצב נפלא בו כל אחד יכול היה להיות באמת הוא עצמו מבלי הלחץ החברתי להידמות לשכן ממול.

3 . דברי חכמה מחכמינו על הפרשה

א. "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאדָר אֶת הָעַם כִּי בָרוּךְ הוּא" (כ"ב, י"ב) – אומר רש"י על המקום: "אמר לו (בלעם לקב"ה) אם כן אקללם במקומי. אמר לו (הקב"ה) לא תאור את העם. אמר לו אם כן אברכם. אמר לו אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא. משל אומרים לצרעה לא מדובשיך ולא מעוקציך". נשאלת השאלה מדוע בלעם הרשע פתאום רוצה לברך את ישראל?

ומבאר ה- "תורה תמימה" הסבר נפלא שכתוב במדרש בפרשת חיי שרה שבגלל שלבן הרשע ברך את אחותו, רבקה, אשת יצחק: "אחותינו את היי לאלפי רבבה" היא הייתה עקרה וזאת כדי שלא יהיו רשעים אומרים דברינו עשו פרי, שלא תצליח ברכת רשעים. לכן בלעם רצה לברך את ישראל בשביל שלא יתקיימו ברכותיו ובכך יקללם. על רעיון זה ענה לו הקב"ה "כי ברוך הוא", שמכיוון שכבר הם מבורכים אזי גם ברכותיך יתקיימו שהרי לא תוכל לטעון שברכותיך עשו פרי ושהברכה היא מכת האחרים שברכו אותם.

ומה נפלאים לאור דברינו דברי האריז"ל שאמר שבלעם הא גלגולו של לבן הארמי, דהיינו שאותו אדם חזר על אותו טריק.... (ר' אלחנן הירש)

ב. "כִּי מֵרֵאשׁ צָרִים אָרְאָנוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב" (כ"ג, ט') – מה הכוונה במילה: "הן"? כל האותיות מזדווגין ומשלימות אחת את השניה חוץ משתי האותיות הללו, ה' ו-נ'. כיצד? א' עם ט' משלימות לעשר, ב' עם ח', ג' עם ז' וכך הלאה, וגם בעשרות האותיות משלימות (כ' עם צ' וכו'). אמר הקב"ה כשם ששני אותיות הללו אינן יכולין להזדווג עם כל האותיות אלא לעצמן כך ישראל אינן יכולין להדבק עם כל העובדי כוכבים ומזלות הקדמונים אלא לעצמן מפורשים. (שמות רבה)

בתאריך זה אנו נכנסים לתקופת "בין המצרים" תקופה זו של שלושה שבועות בין י"ז בתמוז, בזמן ימי בית ראשון הובקעה חומת העיר ב-ט' בתמוז, וימי בית שני ב-י"ז תמוז. ובגלל חומרת האירוע של חורבן בית שני קבוע חז"ל לציין את יום זה כתחילת ימי בין המצרים ועד ליום תשעה באב בו חרב בית המקדש (גם בית המקדש השני הוחרב על ידי הרומאים ב ט' באב). לפי המסורת, תקופה זו אינה תקופה טובה ובתקופה זאת אנו נוהגים מנהגי אבלות, (נהוג שלא להתחתן, לא לחדש בגדים, לא להכנס לגור בבית חדש ועוד,) בנוסף נהוג לא לחתום על חוזים ועסקאות מסחריות.

בי"ז בתמוז אירעו חמישה אירועים בהיסטוריה היהודית שעליהם אנו מתאבלים והם:

- משה רבינו שבר את לוחות הברית שקיבל בהר סיני לאחר שראה שבני ישראל הקימו את עגל הזהב והשתחוו לו.
- הופסקה הקרבת "קורבן התמיד" (הכהנים בבית המקדש היו מקריבים מידי יום ביומו קורבן על גבי המזבח).
- הובקעה חומת העיר ירושלים על ידי הבבלים בזמן בית המקדש הראשון
- אפוסטומוס שהיה שליט הרומאים שרף את ספר התורה.
- הרומאים העמידו בבית המקדש פסל של עבודה זרה כסמל לכיבוש הרוחני (מעבר לכיבוש הפיזי של העם היהודי ושל ארץ ישראל).

4 . בין אדם לחברו

5 . במעגל השנה היהודית, מושגים ביהדות
ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית

5.1 . רבינו הגדול רבי יהודה אבן עטר זצ"ל –

הרב פרופ' משה עמר

5.2 מנורת המקדש / הרב איתמר מאיר – שלום לעם

6 . סיפור ופתגם – עם מוסר השכל

6.1 . שלום לעם / מבט לחיים

שלח לחמך / דוד קליינר-שלום לעם

6.2 . סיפור לשבת – שלום לעם השקט שבלב הסערה / הרב איתמר מאיר

6.3 . פתגם שבועי

**7 . החיים הבריאים – תזונה בריאה
בוחרים לחיות טוב / אוכל בריא**

8. אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים

ט"ז תמוז תשס"ו 12.7.2006 נחטפו שני חיילי צה"ל אהוד גולדווסר ואלדד רגב ז"ל ופרצה מלחמת לבנון השנייה

להלן לקוח מתוך ההקדמה לדו"ח וינוגרד שהוקם לאחר לחץ ציבורי כדי לבדוק את התנהלות הצבא והממשלה במלחמה, המוכנות, תהליכי קבלת ההחלטות ועוד. את הדו"ח המלא ניתן לראות בקישור הבא

<http://www.haaretz.co.il/hasite/images/printed/P300108/vino.pdf>

ביום 12 ביולי 2006, בשעה 9:00 בבוקר, תקפו לוחמי חזבאללה סיור של צה"ל בגבול הצפון, הרגו שלושה, פצעו שניים וחטפו שניים – אודי גולדווסר ואלדד רגב. טנק שהוכנס ללבנון במטרה לסכל את החטיפה עלה על מטען, וארבעה לוחמים בו נהרגו. חייל בכוח החילוץ נהרג אף הוא. סיכום האירוע מבחינת צה"ל היה: שמונה הרוגים, שני פצועים ושני חטופים, וזאת רק זמן קצר אחרי אירוע ליד כרם שלום, בו נחטף החייל גלעד שליט.

בשעה 22:30 באותו לילה, אחרי ישיבה של כשעתיים, החליטה ממשלת ישראל, פה אחד, לצאת למה שהפך למלחמת לבנון השנייה. הממשלה לא רצתה במלחמה, לא התכוונה לצאת אליה, ולא ידעה שהיא יוצאת למלחמה. רק ביום 25 במרץ 2007 החליטה הממשלה לקרוא למערכה הצבאית של קיץ 2006 'מלחמה'. יחד עם זאת, זו הייתה משמעות ההחלטה של 12 ביולי.

במשך 34 ימים, מיום 12 ביולי עד יום 14 באוגוסט 2006, נמשכה המלחמה. במהלכה הנחיתו כוחות צה"ל (ובמיוחד חיל האוויר) מכות-אש קשות וכואבות על חזבאללה ולבנון, כוחות צה"ל תקפו את מוצבי האויב לאורך הגבול עם לבנון, והתקיימו פשיטות קרקעיות של כוחות צה"ל ומהלך קרקעי נרחב ביומיים האחרונים מדרום לליטני. כל הפעולות בוצעו על פי החלטות הדרג המדיני, בשיתוף מחשבה ופעולה עם הדרג הצבאי – כפי שימצא את ביטויו המפורט בדו"ח זה. במקביל לפעולות צה"ל המטיר חזבאללה אלפי רקטות מסוגים שונים על צפון המדינה. רבים מתושבי הצפון, אלה שלא נטשו את מקומות מגוריהם ונדדו למרכז הארץ ודרומה, ישבו במקלטים

ברוב תקופת המלחמה. צה"ל הצליח במידה רבה לגבור על הרקטות מטווח בינוני וארוך, אך לא עלה בידו לצמצם את ירי הרקטות מטווח קצר (הקטיושות).

ב-34 ימי הלחימה נהרגו בישראל מאה שישים וארבעה אנשים, מאה ותשעה עשר מהם היו חיילים וארבעים וחמישה – אזרחים. כמו כן נפצעו רבים. שלושים ושלושה מן הלוחמים נהרגו ביומיים האחרונים, במהלך המבצע הקרקעי. קרוב ל-4000 רקטות נפלו על הצפון. נזקים כלכליים כבדים נגרמו לישראל. היקף הנזקים והאבידות לחזבאללה מן המלחמה היה כבד מאד. נהרגו מאות מלוחמיו ונפגעו היכולות האסטרטגיות שלו. מרכזו ברובע הדאחיה בביירות נחרב. גם אזרחים למען השלמות אנו מביאים במסגרת פרק זה גם דברים שאמרנו בפרק ההקדמה של הדו"ח החלקי, שנודעת להם משמעות גם לדו"ח זה. לבנוניים רבים נפגעו ונגרמו נזקים כבדים בלבנון. לא ברורה ההשפעה לאורך זמן של המלחמה על מעמדו של חזבאללה בלבנון ובעולם הערבי. בתקופה הראשונה של המלחמה הייתה בישראל תמיכה רחבה בממשלה ובמהלכיה. ככל שעבר הזמן, הלכה והתגברה הביקורת.

ביום 9 באוגוסט 2006 אישר הקבינט את המהלך הקרקעי הרחב בדרום לבנון, שהוצג בפניו על ידי צה"ל. ראש הממשלה ושר הביטחון הוסמכו לקבוע אם ומתי מהלך זה יבוצע. המהלך הותנע ביום 11 באוגוסט, פחות מ-12 שעות לפני שהתקבלה במועצת הביטחון החלטה 1701, שהסדירה הפסקת אש. ב-13 באוגוסט החליטה הממשלה לקבל את החלטת מועצת הביטחון 1701. ב-14 באוגוסט בשעה שמונה בבוקר נכנסה הפסקת האש לתוקפה ונשמרה בהקפדה. ראש הממשלה הציג בכנסת את החלטת הממשלה. המלחמה הסתיימה כ-53 שעות לאחר שנתקבלה החלטה 1701 במועצת הביטחון. החלטה 1701, והתהליכים שאפשרו אותה, כללו כמה הישגים חשובים לישראל. חזבאללה אינו יושב עוד ממש על הגבול, ויכולתו ליזום פגיעה ישירה בחיילים או ביישובי הצפון פחתה משמעותית. צבא לבנון נערך לאורך הגבול עם ישראל ובדרום לבנון כולה, וכוח רב-לאומי נמצא בדרום לבנון. אין לדעת אם ההחלטה, והתהליכים שהזינו אותה, עשויים להיות פתח להתפתחויות חיוביות נוספות באזור.

יחד עם זאת – מלחמה ממושכת שישראל יזמה, הסתיימה בלי שישראל ניצחה בה מבחינה צבאית. רק בשלב מאוחר העבירה ישראל את המלחמה לשטח האויב. ירי

הרקטות על העורף נמשך כל המלחמה, עד הרגע האחרון ממש, והופסק רק בשל הפסקת האש. מרקם החיים באזור, שהיה תחת איום הרקטות, שובש באופן רציני, ומספר גדול של תושבים – כולל מספר קטן, אך משמעותי, של אנשי הרשויות המקומיות, שתפקידם

היה לעמוד בפרץ – עזבו את בתיהם. ארגון מעין-צבאי, בן אלפי לוחמים, הצליח לעמוד במשך שבועות ארוכים בפני הצבא החזק ביותר במזרח התיכון, שנהנה מעליונות אווירית מוחלטת ומיתרונות גדולים בגודל ובטכנולוגיה. היו לכך השלכות מרחיקות לכת בעינינו אנו, כמו גם בעיני אויבינו, שכנינו וידידינו באזור ובעולם. על רקע זה, לא קשה להבין את עוצמתם של גלי המחאה שהתעוררו בעקבות המלחמה.

המבקרים והמוחים הונעו על ידי מניעים שונים, מקורות הביקורת שלהם היו שונים, וכך גם תביעותיהם המהותיות. חלק מן המוחים ביקשו את התפטרותם של מי שהם ראו כאחראים העיקריים לתוצאות המלחמה – ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל. אחרים ביקשו הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית. חלקם העלו את שתי התביעות כאחת. חלק התרכזו במחדלי הדרג המדיני הבכיר. אחרים התריעו על כשלי הצבא והלחימה. אחרים התרכזו בליקויי הטיפול בעורף. המבקרים היו חלוקים גם לגבי הביקורת על המלחמה עצמה: חלק מחו על עצם היציאה למלחמה. רבים אחרים בירכו על החלטה לפתוח במלחמה, אך מחו על שלא נוהלה כך שהביאה לניצחון מהיר, ברור ומובהק. חלק סבר כי היה נכון להפסיקה לאחר זמן קצר, אחרים סברו כי היה צריך להמשיך בה עד לניצחון.

הרמטכ"ל דן חלוץ הכריז כי "ניצחנו בנקודות", אולם אחרי סדרת פגישות עם אלופי צה"ל במילואים, הודיע על עריכת שורה של תחקירים. שר הביטחון עמיר פרץ מינה ועדת בדיקה בראשות הרמטכ"ל לשעבר רא"ל (מיל.) אמנון ליפקין-שחק לבחון את התנהלות הצבא. ראש הממשלה דבק בדעה כי, בעיקרו של דבר, נוהלה המלחמה כהלכה והניבה תוצאות חיוביות, וביקש לאפשר לממשלה ולצבא לתקן ליקויים שהתגלו, אלא שההליך הפוליטי הרגיל לא הצליח להביא להכרעה. צעדי המחאה של קבוצות שונות, לרבות חיילי מילואים, בתמיכת חלק מחברי הכנסת מהאופוזיציה והקואליציה, הבהירו כי קשה יהיה להמשיך ב"עסקים כרגיל". בנוסף, התגלו סימנים של טראומה חברתית ואבדן אמון בשלטון ואף בצבא. הממשלה הכירה בכך כי

חקירה "חיצונית" חייבת להתקיים, והעדיפה הקמת ועדת בדיקה ממשלתית, בראשות שופט, על פני הקמת ועדת חקירה ממלכתית. משהתפטרה ועדת ליפקין-שחק, הוסמכה ועדת הבדיקה הממשלתית לבחון את התנהלות הדרג המדיני והמערכת הביטחונית גם יחד.

י"ח תמוז תשנ"ה 16.7.1995 – נפטר מרדכי גור ("מוטה") הרמטכ"ל העשירי של צה"ל

במלחמת העצמאות שירת בחטיבת הנגב ולאחר הקמת המדינה עבר להיות בנח"ל (נוער חלוצי לוחם) בהמשך התנדב לצנחנים שהיו בפיקודו של אריאל (אריק) שרון. בתקופה זו של פעילות הפדאיון (מחבלים) פיקד על מספר רב של פעולות התגמול כשבאחד מהם, בחאן יונס נפצע וקיבל צל"ש. בזמן מלחמת קדש (מבצע סיני) היה מפקד הגדוד שצנח במיתלה (פעולה שעד היום קיים וויכוח האם הי הצורך בכך) אגב, זוהי הצניחה הקרבית היחידה שבוצעה אי פעם בישראל ואשר משתתפיה זכו לרקע אדום לכנפי הצניחה. בשנת 1966 קיבל פיקוד על חטיבת המילואים של הצנחנים. במלחמת ששת ימים נלחם עם החטיבה באיזור ירושלים אשר בקרב קשה כבשה את בית הספר לשוטרים ואת גבעת התחמושת ושיחררה את העיר המזרחית, לרבות הר הבית והכותל המערבי בקרב זה התפרסמה קריאתו המפורסמת "כוחות תלמיד, כאן תלמיד הר הבית בידינו". (!!!)

בשנת 1969 מונה למפקד פיקוד צפון תפקיד שעשה בשנית גם בשנת 1974 לאחר פירסום מסקנות וועדת אגרנט שבה אולץ הרמטכ"ל דוד אלעזר (דדו) לפרוש מונה לרמטכ"ל לאחר שהתשתחרר הצטרף למפלגת העבודה ונבחר לכנסת. בין תפקידיו היה שר הבריאות וסגן שר הבטחון. במקביל לפעילותו הצבאית והציבורית התפרסם מוטה גור כסופר כשהידועים בהם: "הר הבית בידינו" בה תיאר את השתלשלות המלחמה וכן "עזית הכלבה הצנחנית" בה העביר לילדי ישראל מחוויות הצנחנים במטרה להנחיל ציונות, ערכים ומוטיבציה. מוטה היה מוערך על כל גווני הקשת הפוליטית.

י"ט תמוז תרמ"ב 10.7.1882 תחילת עלייתה לארץ של תנועת ביל"ו

את התנועה הקים ישראל בלקינד (דודו של נעמן בלקינד חבר מחתרת ניל"י אשר נתלה יחד עם יוסף לישנסקי בדמשק על ידי התורכים בזמן מלחמת העולם הראשונה). לאחר פרעות "סופות בנגב" שבוצעו ביהודים ברחבי רוסיה כינס בלקינד בביתו (ב א' שבט תרמ"ב (1882)) קבוצה של יהודים צעירים משכילים וביחד הם הקימו את הקבוצה המאורגנת הראשונה ששמה לה מטרה לקדם את ההתיישבות בארץ ישראל. במקור נקראה התנועה דאבי"ו ראשי תבות לפסוק מספר שמות (פרק י"ד פסוק ט"ו) "דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּסְעוּ". בלקינד שינה את השם לביל"ו על פי הכתוב בספר ישעיהו (פרק ב' פסוק ה') "בֵּית יַעֲקֹב לָכוּ וְנִלְכָּה, בְּאֹר ה'" הוא הסביר את שינוי השם בכך שמטרת הקבוצה השתנתה "במקום לשכנע אחרים ללכת לארץ ישראל (דָּבַר אֵל) החלטנו לעבור לשם בעצמנו (לָכוּ וְנִלְכָּה)".

עיקרי תקנון התנועה היו: יישוב הארץ, עבודת אדמה, לימוד השימוש בנשק, דיבור עברי, איסור קניין פרטי במושבות הביל"ויים (רעיון הקומונה אשר לימים התפתח ממנה הקיבוץ). קבוצה ראשונה של ביל"ויים עלתה לארץ בי"ט תמוז תרמ"ב. חבריה חיפשו עבודה, חלקם הוכשרו לעבודה חקלאית במקוה ישראל, וחלקם למדו מלאכה בירושלים. ביל"ויים אחדים התקבלו על תנאי למושבת הברון, ראשון לציון. לאחר שנתיים עלו ראשוני המתיישבים לאדמות שנרכשו מן הכפר הערבי קטרה והקימו את המושבה גדרה. המתיישבים סבלו מעוני ומקשיים רבים ונתמכו על ידי תנועת "חובבי ציון".

הם סירבו אידיאולוגית להיעזר בתמיכת הברון, שתבע כפיפות לפקידיו. בית הספר שנוסד ב 1896 התנהל על טהרת העברית והקפיד על חינוך דתי. עליית הביל"ויים היתה תחילתה של העלייה הראשונה והם אלו שהיוו את הבסיס הראשוני להתיישבות היהודים בארץ ישראל. למרות שבמבט לאחור היתה תרומת הביל"ויים חשובה הרי שרק עשרות בודדות של עולים הגיעו לארץ במסגרתה. תנועת הביל"ויים הסתיימה בכישלון רק מעטים נשארו בארץ והתנועה חדלה להתקיים.

הרצל נולד למשפחה מתבוללת שלא הסתירה את מוצאה היהודי ואף שמרה על מנהגי המסורת היהודית. כך קיבל הרצל בילדותו חינוך יהודי, ואף נערך לו טקס בר מצווה. מאוחר יותר למד בבתי ספר כלליים, ברוח ה"השכלה" היהודית גרמנית באותה תקופה. ב 1878 עברה משפחתו לוינה, ובה רכש השכלה גבוהה במשפטים. לימים זנח את המקצוע לטובת העיתונות. לאחר שסקר את משפטו של אלפרד דרייפוס הבין הרצל שהפתרון לבעיית האנטישמיות הינו הקמת מדינה ליהודים. אמונתו של הרצל (שנחשב לימים לאבי הציונות המדינית) בצורך להקים מדינה יהודית סללה את הדרך לפתרון מעשי. תחילה ניסה לעניין בעלי הון בתוכניתו. הוא פנה לברון הירש, שסייע ליהודים להתיישב בארגנטינה, אך נדחה על הסף. לפיכך, החליט לפרסם את רעיונותיו בחוברת מדינת היהודים" ובעיתון שייסד ב 1897 'די ולט' (העולם).

בשלב הראשון פעל לבדו. הוא נפגש עם השולטן התורכי, וביקש לעניין אותו ברכישת זיכיון להתיישבות יהודית בארץ ישראל. לתוכנית הזאת ביקש את תמיכתם של מנהיגי הקהילה היהודית בבריטניה ואת מימונו של הברון רוטשילד. משנדחה על ידם והחליט הרצל לפנות לציבור היהודי ויזם כינוס קונגרס ציוני של נציגי הציבור היהודי שהתקיים לראשונה בבאזל, (כפי שהרצל אמר "בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים"), הרצל מונה כנשיא הקונגרס הציוני לכל חייו ואולם ניהל רק ששה מהם. בקונגרס השישי הציע הרצל את "תוכנית אוגנדה" כפתרון זמני לבעיית היהודים ואולם רעיונו נדחה. "פרשת אוגנדה" שברה את רוחו של הרצל וגופו ונחלש, למרות זאת המשיך הרצל במאמציו להשגת המטרה הציונית ונפגש עם האפיפיור ומלך איטליה. הרצל לא זכה לראות את חלומו מתגשם. הוא נפטר ב -כ' בתמוז תרס"ד. בשנת 1949 הועברו עצמותיו של הרצל מוינה ונקברו, לפי בקשתו, בירושלים, בהר הרצל הנקרא על שמו.

9. המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה

מס'	המקור	מאת
1	שלום לעם – תורה ויהדות	דוד קליינר, יוסף רוניק, איתמר מאיר, אבי בן אבנר, אריה תומר
2	פרשת השבוע לשוטרי ישראל	דודו אלהרר, הרב אליהו מוגרבי, מני ישי, יוסי לוי
3	שבת שלום מקובי ביטר	קובי ביטר
4	בית מורשה	הרב יהודה ברנדס הרבנית מיכל טיקוצ'ינסקי
5	ניר אביעד	ניר אביעד
6	פרסומא – נקודה טובה	ר' משה רוט
7	הרב שמעון בוחניק שליט"א	הרב שמעון בוחניק
8	חמישה חומשי תורה ומפרשי המקרא	רש"י, ראב"ע, רד"ק, רס"ג, רמב"ן, חזקוני, ספורנו, רשב"ם
9	מסכת אבות	
10	אתרי יהדות באינטרנט	

תודה לכל בעלי המקורות שבזכותם יכולתי לערוך ולהפיץ פנינים אלו מהפרשה להגדיל תורה ולהאדירה .

בברכת שבת שלום ומבורך
שמעון תורג'מן

סידרת פרסומי "גמ"ח תורג'מן"

בנושא מעגל השנה ומעגל החיים של האדם היהודי :

1. פנינים לשבת – גליון שבועי בפרשת השבוע וחגים בדוא"ל למנויים
2. ברית מילה – חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים בנושא הברית ו "ברית יצחק" כולל קריאת התיקון מחולק ל-10 קוראים
3. פדיון בן – חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא הפדיון.
4. זבד הבת – חוברת אישית מזכרת לתינוקת ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא זבד הבת
5. חלאקה – חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה מנהגים, תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא ה – "החלאקה"
6. בר מצווה – חוברת אישית מזכרת לבר המצווה ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בר מצווה
7. בת מצווה – חוברת אישית מזכרת לבת המצווה ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בת מצווה"
8. נישואין – חוברת אישית ובה הדרכה לבני הזוג ובה תפילות וברכות, תוכנית לוגיסטית לאירגון החתונה וכן תוכנית להכנת תקציב וכן טיפים שונים לניהול האירוע .
9. חנוכת בית – חוברת אישית מזכרת למשפחה ובה מנהגים, הלימוד מחולק ל-10 קוראים תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט טקס "חנוכת הבית"
10. אזכרות : חוברת תפילה וזכרון לעילוי נשמת המנוח /ה כולל פרקי תהלים ומשניות המותאמים לשם הנפטר/ת וכן דברי זכרון קווים לדמותו/ה ותמונתו/ה של המנוח/ה

העורך : שמעון תורג'מן

רחוב הגפן 22, ת"ד 1601, חשמונאים 73127

טלפון : 08-9761519, פקס: 08-9761010

נייד : 050-5333949.

דוא"ל: h-tourjy@smile.net.il

